

Gode relasjoner som grunnlag for læring – hva kan vi lære av TALIS 2018?

Hvilke utfordringer står lærere og skoleledere overfor? Og hvordan oppfatter de sine arbeidsforhold? Dette er blant spørsmålene som belyses i denne boken som er basert på data fra den internasjonale TALIS-studien.

RAPPORT | SIST ENDRET: 19.05.2021

Tittel:

Hva kan vi lære av TALIS 2018 – Gode relasjoner som grunnlag for læring

Rapporten:

Boka er fritt tilgjengelig hos Cappelen i en rekke ulike formater

Forfatter:

Julius Kristjan Björnsson (redaktør), Sigrid Blömeke, Christian Brandmo, Tone Cecilie Carlsten; Eyvind Elstad, Greta Björk Gudmundsdottir, Kirsti Klette, Trude Nilsen, Ronny Scherer, Inger Thronsen, Dijana Tiplic. Cappelen er utgiver.

ISBN:

978-82-02-71997-5 (Nettutgave)

ISBN:

978-82-02-71880-0 (Papirutgave)

Utgiver:

Cappelen

År:

2021

Hva er TALIS?

TALIS (Teaching and Learning International Survey) er en internasjonal undersøkelse av læreres og skolelederes yrkeshverdag og arbeidsbetingelser.

[Les mer og se alle rapporter](#)

I denne tredje publikasjonen av resultater fra TALIS 2018-studien går forskerne mer i dybden på noen av hovedresultatene fra TALIS, en internasjonal undersøkelse av læreres og skolelederes yrkeshverdag og arbeidsbetingelser. Undersøkelsen ble gjennomført i 2018 i 48 land, derav i alle de nordiske landene.

Blant temaene som behandles er kompetanseutvikling blant skoleledere, innovasjon i skolen og hvilken betydning den har, samt bruk av IKT i skole og undervisning. Boken omhandler også samarbeid mellom lærere, og ser spesielt på nyutdannede læreres trivsel og jobbmotivasjon. Resultatene ses i relasjon til annen norsk forskning på området, slik at de kan føre til nyttige diskusjoner og refleksjoner om norsk skole, norske lærere og skoleledere.

Ved å se forskningsresultatene i relasjon til aktuelle utfordringer og diskusjoner i norsk skole, er målet med boken å bidra til kunnskapsheving om hvordan skolen virker, og hvordan den kan forbedres. Boken er ment å informere både skolens ansatte, lærere og skoleledere, men også de som former landets utdanningspolitikk og framtidens skole.

Kort oppsummering av tema og funn fra hvert kapittel:

Kapittel 1: Hovedfunn fra TALIS 2018-undersøkelsen

Formålet med kapitlet er å redegjøre for bakgrunn og formål med TALIS-undersøkelsen og å oppsummere hovedfunnene fra TALIS 2018-undersøkelsen. Kapitlet lister opp kjennetegn ved norsk skole og utviklingstrekk sammenlignet med tidligere TALIS-undersøkelser:

- Gode relasjoner og høy trivsel
- God klasseledelse/ mer arbeidsro i klasserommet
- Bedre vurderingspraksis
- Svak oppfølging av nyutdannede lærere
- Rektorene har behov for bedre kunnskap om pedagogisk ledelse
- Lærere har behov for mer kunnskap om bruk av teknologi Lærere har behov for mer kunnskap om undervisning av elever med særlige opplærings behov
- Sterk samarbeidskultur mellom lærere
- Svak kultur for å gi faglige tilbakemeldinger på kollegaers arbeid
- Lærere opplever stor grad av kontroll i jobben
- Norsk skole har en felles ansvarsforståelse
- Lærere føler ikke at yrket er verdsatt i samfunnet og mange opplever stress i jobben

- Lærere og skoleledere er fornøyde med jobben, men en del vurderer å slutte
- Lærere har svak tiltro til at de klarer å motivere elever som viser svak interesse for skolearbeidet

Kapittel 2: Forhold ved skolen som påvirker skolelederens tilfredshet med jobben

I kapitlet undersøkes hva som påvirker skolelederens jobbtilfredshet. Det ses nærmere på i hvilken grad opplevd stress og skolelederens støtte til undervisning og innovasjon i skolen er forbundet med jobbtilfredshet. Resultatene viser at det er en negativ sammenheng mellom opplevd stress og jobbtilfredshet. Det er også en negativ sammenheng mellom stress og i hvilken grad skoleledere rapporterer å støtte opp om læreres undervisning og innovasjon i skolen. Resultatene tolkes som et uttrykk for at stress kan oppfattes som en hemmende faktor i rektorers arbeid, ettersom jobbtilfredshet antas å være viktig for skolens langsiktige arbeid med utvikling og forbedring.

Kapittel 3: Hva fremmer et innovativt miljø i skolen, og hvilken betydning har det for læreres undervisning?

I kapitlet undersøkes sammenhengen mellom distribuert ledelse og omfanget av innovasjon i skolen. Videre undersøker forskerne om mer innovasjon bidrar til høyere undervisningskvalitet.

Funnene viser at

1. skoler som har en distribuert ledelse, hvor alle parter får mulighet til å påvirke skolens beslutninger, er mer innovative enn skoler som ikke har distribuert ledelse
2. at skoler som er innovative har lærere som i større grad gir elevene stimulerende undervisning (ved for eksempel å utfordre elevene til kritisk tenkning og problemløsning). Slike skoler gir også en mer inkluderende undervisning enn ved mindre innovative skoler.

Funnene viser hvordan skoleledelsen kan bidra til innovasjon, og hvordan innovasjon kan frembringe den undervisningen elevene trenger for å bli best mulig rustet til fremtidens utfordringer.

Kapittel 4: Hvor godt er lærere forberedt på den digitale hverdagen?

Kapitlet undersøker hvor forberedt lærere er på en digital hverdag. Det presenteres funn om læreres erfaringer med IKT knyttet til skolemiljø og hvordan de opplever støtte fra kollegiet til å bruke IKT i sin profesjonsutøvelse.

Kapitlet tar også for seg hvem som deltar i faglig og profesjonell utvikling knyttet til IKT, og læreres opplevde læringsutbytte av disse tiltakene.

På bakgrunn av funnene trekker forskerne konklusjoner om hvordan lærerne er forberedt på en digital hverdag og hva lærerutdanningen kan gjøre for å styrke profesjonsfaglig digital kompetanse.

Kapittel 5: Profesjonelle fellesskap på ungdomstrinnet som del av skolens utvikling

Kapitlet handler om profesjonelt samarbeid i læreryrket og hvordan dette relateres til skoleutvikling. Det undersøkes hvordan lærere samarbeider og hvordan skoleledere følger opp og tilrettelegger for lærernes profesjonsutvikling. Funn blir satt i sammenheng med norske funn fra TALIS 2008 og 2013 for å se nærmere på de lange linjene i skolen. Kapitlet avsluttes med noen implikasjoner for praksis og videre forskning. Kapitlet er ment å gi skoleledere, lærere og lærerstudenter et innblikk i hvordan en internasjonal undersøkelse som TALIS gir kan brukes til å synliggjøre kjennetegn ved norsk skole og hvordan svarene kan gi bidrag til refleksjon over egen profesjonell praksis.

Kapittel 6: Nyutdannede læreres opplevelse av læreryrket

Kapitlet handler om nyutdannede læreres trivsel og jobbmotivasjon. I lys av debatten det siste tiåret om mangelen på kvalifiserte lærere, undersøkes hvilke forhold som påvirker nyutdannedes opplevelse av jobbtilfredshet, stress og tanker om å slutte i jobben.

Kapitlet viser forskjeller mellom kvinnelige og mannlige lærere når det gjelder tilfredshet og stress, og ulikheter mellom nyutdannede og erfarne lærere når det gjelder tilfredshet med yrke og skole. Funnene viser at tilknytning til skolen, støtte

fra organisasjonen og opplevelse av kollektiv innovasjon gir høyere tilfredshet med arbeidsplassen. Mulige implikasjoner av funnene er at nyutdannede bør møtes med åpenhet og støtte, og at integrering i arbeidsmiljøet er viktig for deres trivsel og motivasjon

Kapittel 7: Læringsfremmende vurderingspraksis på ungdomstrinnet: Funn fra TALIS 2018 og LISA-prosjektet.

Kapitlet sammenstiller resultater fra TALIS med funn fra LISA-studien som er en videostudie av undervisningspraksis. Begge studier er på ungdomstrinnet og adresserer mange av de samme spørsmålene, men med ulik metodisk inngang. I kapitlet som analyseres data som omhandler lærernes opplevelse av egen undervisningspraksis, spesielt hvordan lærerne kontrollerer at elevene forstår nye emner og hvordan de gir tilbakemeldinger til elevene på

skriftlige oppgaver. Funn blir satt inn i et nordisk perspektiv som rammer inn lærernes opplevelse av kontroll over egen undervisningspraksis. På bakgrunn av resultatene diskuteres sammenhengen mellom undervisning og elevprestasjoner i matematikk og lesing på ungdomstrinnet. Resultatene viser at flere lærere enn tidligere gir tilbakemelding til elevene på deres arbeid. Samtidig viser resultatene at mange av tilbakemeldingene som gis er av lav kvalitet, noe som indikerer at det bør jobbes dette temaet både i den første lærerutdanningen og som del av en godt ledet livslang læring for lærere

Om denne boken

Forfatterne går i dybden på resultatene fra TALIS-studien, en internasjonal undersøkelse av læreres og skolelederes yrkeshverdag og arbeidsbetingelser.

Undersøkelsen ble gjennomført i 2018 i 48 land, derav i alle de nordiske landene.

Blant temaene som behandles er kompetanseutvikling blant skoleledere, innovasjon i skolen og hvilken betydning den har, samt bruk av IKT i skole og undervisning. Boken omhandler også samarbeid mellom

lærere, og ser spesielt på nyutdannede læreres trivsel og jobbmotivasjon. Resultatene ses i relasjon til annen norsk forskning på området, slik at de kan føre til nyttige diskusjoner og refleksjoner om norsk skole, norske lærere og skoleledere.

Ved å se forskningsresultatene i relasjon til aktuelle utfordringer og diskusjoner i norsk skole, er målet med boken å bidra til kunnskapsheving om hvordan skolen virker, og hvordan den kan forbedres. Boken er ment å informere både skolens ansatte, lærere og skoleledere, men også de som former landets utdanningspolitikk og framtidens skole.

Bidragstyperne i boka er forskere med lang erfaring fra nasjonale og internasjonale studier, både når det gjelder metodologi og analyse av forhold knyttet til lærere og skoleledere. Redaktør er Julius Kristjan Björnsson, forsker ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS), Universitetet i Oslo. De øvrige forfatterne kommer fra Institutt for lærerutdanning og skoleforskning (ILS), Centre for Educational Measurement (CEMO) og Institutt for spesialpedagogikk (ISP), alle på Universitetet i Oslo og fra Nordisk institutt for innovasjon, forskning og utdanning (NIFU).